

2. В. Буряк Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів // Вища школа. – 2008. - № 5. – с. 10-24.
3. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С.Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
4. Е. В. Заика Психологические вопросы организации самостоятельной работы студентов в вузе // Практична психологія та соціальна робота, 2002. – №5. – с. 13-19.
5. Коджаспирова Г.М., Педагогический словарь : для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М.Коджаспирова, А.Ю.Коджаспиров. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 236 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Педагогічна газета, 2001. – № 7 (липень). – с. 4-6.
7. Пидкасистый П.И. Самостоятельная деятельность учащихся. (Дидактический анализ процесса и структуры произведения и творчества). – М.: «Педагогика», 1972. – 184 с.
8. О. Попов Соответствие высшего образования требованиям современности (по материалам Всемирной конференции по высшему образованию) // Alma mater, 1998. – № 12. – с. 22-26.
9. В.В. Попович, Г.Г. Січкаренко Самостійна робота як чинник пізнавальної активності студентів // Наука і наукознавство, 2005. – № 2. – с. 94-107.
10. Скаткин М.Н. Совершенствование процесса обучения. – М.: «Педагогика», 1971. – 208 с.
11. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики. – М.: «Педагогика», 1980. – 96 с.
12. Формирование учебной деятельности студентов / Под ред. В.Я. Ляудис. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1989. – 240 с.
13. М. Чепига Керування тематичною самостійною роботою студентів // Вища школа, 2008. – № 5. – с. 25-32.

У статті розглядаються особливості самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних закладів, умови формування самостійності у процесі вивчення фундаментальних дисциплін.

Ключові слова: навчальний процес, навчальна діяльність, самостійність, вміння вчитись, студент.

В статье рассматриваются особенности самостоятельной учебной деятельности студентов высших педагогических заведений, условия формирования самостоятельности, в процессе изучения фундаментальных дисциплин.

Ключевые слова: учебный процесс, учебная деятельность, самостоятельность, умение учиться, студент.

In the article the features of independent educational activity of students of higher pedagogical schools, condition of forming of independence, are examined in the process of study of fundamental disciplines.

Keywords: educational process, educational activity, independence, ability to study, student.

УДК 371.13 (430)
ББК 74.58 (4НІМ)

О.В. Сулима
м. Київ, Україна

ПІДГОТОВКА ВИХОВАТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ «ПРОЕКТНА РОБОТА» У ВНЗ НІМЕЧЧИНИ

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Реформування освіти в Україні стосується насамперед створення нових освітніх стандартів, оновлення й перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання. Цілеспрямоване набуття молоддю знань, умінь і навичок, орієнтація на розвиток компетентності, на розробку й реалізацію ефективних механізмів її формування є важливою складовою освітньої політики держави. Сучасний етап розвитку національної системи освіти та виховання характеризується поширенням інноваційних процесів, істотною особливістю яких є реальна варіативність, технологічність. Навчально-виховна практика потребує педагогічних

технологій, які б сприяли створенню умов для саморозвитку та самореалізації особистості, забезпеченню щастя і радості дитинства, формуванню особистісної конкурентноздатності.

Останнім часом педагогічна технологія «проектна робота» широко впроваджується в закладах освіти різних країн світу й слугує засобом ефективного навчання, виховання та розвитку особистості. У зв'язку з реформуванням дошкільної освіти на сучасному етапі почалося відродження й упровадження методу проектів в німецькій педагогіці. Особливий інтерес представляє підготовка майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах Німеччини до реалізації педагогічної технології «проектна робота».

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми, виділення невирішених її частин. Найуспішніше сприяють розв'язанню вищевказаних завдань особистісно-зорієнтовані педагогічні технології, наукові засади створення яких обґрунтував І. Бех [6]. Такі технології, на думку дослідника, мають бути наукоємкими, враховувати сучасні досягнення психології виховання й навчання. Особистісно-зорієнтовані педагогічні технології створюють умови для самовизначення вихованця, його звернення до самого себе, переживання почуття дорослішання, усвідомлення своєї самоцінності, утвердження власної гідності. Теоретичне обґрунтування проектної роботи здійснили відомі науковці І. Бех, В. Зверева, А. Моїсеєв, М. Поташник, В. Лазарев, Г. Селевко, С. Сисоєва, та ін. Проблема організації навчальної проектної діяльності в початковій школі висвітлюється в роботах Т. Башинської, Л. Коваль, О. Онопрієнко, В. Тищенко. У численних працях українських вчених висвітлена проблематика розвитку освіти Німеччини (Н. Абашкіна, В. Кравець, А. Соколова, І. Гуревич, А. Турчин, О. Грановський, Л. Пуховська, С. Титович, Т. Мойсеєнко, В. Гаманюк, Л. Ковальчук, Н. Козак) та аналіз вибраних робіт зазначених вчених показав, що обрана тематика не зазнала досконалого дослідження.

У працях зарубіжних вчених Л. Катца (L.G.Katz), С. Чарда (S.C.Chard), В. Ейтле (W. Eitle), М. Текстора (M.R. Textor), К.Фрейя (K. Frey) та ін. знаходимо висвітлення проблеми підготовки вихователів до організації проектної роботи в дитячих садках Німеччини

Враховання практичної важливості застосування в Україні досвіду Німеччини у підготовці вихователів для закладів дошкільної освіти, доцільність його використання у проектуванні єдиної концептуальної політики, стратегії і тактики розвитку вітчизняної педагогічної освіти на етапі інтеграції України в європейський простір зумовили вибір теми і предмет дослідження даної статті.

Формулювання мети статті є розкриття сутності і значення педагогічної технології «проектна діяльність» у професійній підготовці майбутніх вихователів у ВНЗ Німеччини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні науковці І. Бех В. Зверева, А. Моїсеєв, М. Поташник, В. Лазарев, С. Сисоєва наголошують, що метод проектів дозволяє створити умови для розвитку інтелектуальних здібностей обдарованих дітей та дає можливість брати участь у цікавій та результативній роботі всім дітям, адже проект є методом навчання і може застосовуватися на заняттях, уроках та у позакласній роботі [6; 8; 9]. Проект орієнтований на досягнення цілей, формує досвід та значну кількість умінь та навичок [9, с. 73–79].

Німецький дослідник Мартін Текстор (M.R. Textor) також відзначає, що проектування – це комплексна діяльність учасників, які автоматично засвоюють нові поняття і уявлення про різні сфери життя, соціально-політичні відносини між людьми [4]. Застосовуючи метод проектів вихователь навчає дітей самостійності, індивідуальності і творчості. Крім того, типологія проектів дозволяє дітям обрати собі найбільш комфортний характер діяльності. Науковець наголошує, що в основу технології проектної діяльності дітей покладено комплексне дослідження, вивчення дітьми певних проблем, тем, явищ, подій; реалізація задуму, плану протягом певного проміжку часу через поєднання різних видів діяльності дітей (навчально-пізнавальної, трудової, художньо-естетичної, спортивно-оздоровчої, ігрової

тощо) [5]. Створене проектне навчальне середовище дозволяє розвивати важливі життєві навички та функціональні життєві компетенції; сприяти розвитку критичного мислення; руйнувати стереотипи; розвивати комунікативні навички, розвивати навички співробітництва; здійснювати міжпредметні зв'язки [3, с. 18].

Досліджуючи програми академічної підготовки вихователів у Німеччині, нами було з'ясовано, що в деяких університетах та інститутах до навчальних програм включені дисципліни, які допомагають оволодіти майбутнім вихователям методикою проектної роботи та навчання. Зокрема в Інституті м. Емден (Fachhochschule Oldenburg / Ostfriesland / Wilhelmshaven (Studienort Emden)) студентам пропонується навчальний курс «Педагогічний проект», Вища євангелічна професійна школа м. Бохум (Ev. Fachhochschule Rheinland-Westfalen-Lippe (Studienort Bochum)) розробила курс «Теорія і практика проектів», Інститут Аліс Саломон м. Берлін (Alice-Salomon-Fachhochschule Berlin) включив до курікулуму спецдисципліну «Зв'язок теоретичного змісту з практичним досвідом у проектному навчанні», Католицька вища професійна школа м. Падеборн (Katholische Fachhochschule Nordrhein-Westfalen (Studienorte Paderborn)) та Інститут м. Стендаль (Hochschule Magdeburg-Stendal (Standort Stendal)) додали до програми курси «Професійне консультування. Розробка проектів» та «Проектне навчання. Методика співпраці з батьками», Вища школа м. Есслінген (Hochschule Esslingen) розробила спецкурс «Проектна робота».

Зміст вище перерахованих курсів побудований за модульною системою. Перші модулі усіх програм розглядають типи проектів (дослідницький, творчий, ігровий, інформаційний, практично-орієнтований); значна увага приділяється методиці проведення проектної діяльності, враховуючи характер контактів проектів (внутрішні та міжнародні). Студенти детально вивчають організацію педагогічного проекту, що передбачає такі етапи: 1) підготовка (визначення мети, виду, тривалості проекту); 2) планування (визначення основних кроків у досягненні поставленої мети, визначення джерел, засобів збору, методів інформації, форми та засобів презентації результатів); 3) виконання проекту (проведення практичних кроків до поставленої мети, збір і аналіз інформації, оформлення результатів); 4) презентація проекту; 5) підведення підсумків виконання проекту та визначення завдань для нових проектів.

Зауважимо, що механізм реалізації проектної технології складається з п'яти основних компонентів [7, с. 54–75]:

- організація стимулюючого інформаційного простору – предметного, соціокультурного, освітнього, для розвитку потенціальних можливостей дитини, його внутрішнього світу;

- організація різноманітних видів діяльності як умова самореалізації кожної дитини: соціально-комунікативної, суспільно корисної, ігрової, фізично-оздоровчої, навчально-пізнавальної, науково-дослідницької, художньо-естетичної, туристсько-краєзнавчої, науково-технічної, декоративно-прикладної, еколого-натуралістичної;

- організація продуктивного спілкування як умови соціального розвитку дітей, формування позитивної «Я-концепції», навчання дітей спілкуватися, використання інтерактивних форм роботи, які забезпечують продуктивну реалізацію проектної технології;

- психолого-педагогічна підтримка, допомога в самопізнанні, самооцінці, самовизначенні та самоактуалізації.

- підвищення професійної майстерності, проективної культури педагогічних кадрів.

Розглянемо детальніше програму спецкурсу «Проектна робота» Вищої школи м. Есслінген (Hochschule Esslingen). Спецкурс пропонується студентам – майбутнім вихователям та соціальним педагогам на п'ятому та шостому семестрі і оцінюється 8 кредитами та екзаменаційною курсовою роботою з презентацією власного проекту.

Зміст спецкурсу розподілений за такими модулями [2]:

1. Планування і організація проекту. Проектний менеджмент.

2. Зв'язок проектних завдань з навчальною програмою.
3. Зміст проекту.
4. Методика проведення проектної роботи у дитячому садку.
5. Методи оцінювання проекту.
6. Колективний та самостійний проекти.
7. Використання медіа техніки у дослідницьких процесах.
8. Написання курсової роботи та презентація проекту з обраної теми.

Вивчення спецкурсу «Проектна робота» має на меті навчити майбутніх фахівців змістовно організувати творчу діяльність дітей; виховувати відповідальність та формувати практичні навички організації власної діяльності; вміти планувати час і виконувати практичні завдання за графіком; студентів навчають бути організованими та спонукають до творчого пошуку у виконанні індивідуальних завдань. На семінарських заняттях студенти представляють власні проекти шляхом презентацій та реферативної письмової роботи з обраної теми. Завданням викладача є спонукання студентів до розширення світогляду, розвитку їх ініціативи, творчості, активності.

З метою оволодіння методикою проектної діяльності студенти проходять багаторівневу систему підготовки: інформаційно-теоретичну; організаційно-практичну із закріпленням та апробацією теоретичних знань на практиці; рефлексивну із самостійною роботою студентів з переосмислення та творчого аналізу своєї діяльності; корекційну, яка спрямована на поповнення знань і практичних навичок майбутніх вихователів для подолання наявних труднощів; методологічну.

Після успішного закінчення модуля студенти володіють наступними компетенціями і навичками:

Професійна компетентність: вміння проводити професійно-зорієнтовану проектну діяльність, виконувати поставлені проблемні завдання, використовувати набутий професійний досвід для ефективного проведення проекту, відповідально і толерантно координувати відносини у групі та з партнерами під час проведення проекту.

Методична компетентність: вміння використовувати техніки ефективного планування (час, матеріал, персонал) і менеджменту проекту; володіти методами розробки рішення в групах і командах; чітко структурувати і дефініціювати мету і завдання нового проекту; правильно розподіляти час та ресурси на виконання проекту; володіти технікою презентування та модерування.

Соціальна компетентність: сприймати і відображати роль і значення кожного учасника; володіти комунікативними компетенціями; вміти працювати в команді на досягнення спільної мети.

Самокомпетентність: вміння самостійно проводити проекти, вдосконалення власної компетенції співробітництва та відповідальності [2].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок із напрямку. Метод проектів є сучасною педагогічною технологією, оволодіння якою надає майбутнім вихователям умови для всебічного розвитку особистості у процесі організації педагогічної діяльності. Ця технологія набула широкого впровадження в навчально-виховному процесі дошкільної освіти Німеччини.

Розроблені спецкурси для студентів – майбутніх вихователів, не лише сприяють підвищенню теоретичних та методичних знань і вдосконаленню практичних навичок проектної діяльності, а й створюють умови для подальшого удосконалення проектувальних умінь, розширення діапазону їхнього використання та впровадження нових творчих проектів, активізують навчальну діяльність студента, наближають його до життя. Оволодіння майбутніми вихователями проектною діяльністю протягом навчання у вищих педагогічних закладах ФРН сприяє розвитку їх професійної компетентності. Власне навчальне

проектування передбачає використання різноманітних методів, пошук та творче інтегрування знань, умінь у різних галузях науки та освіти.

Подальше наукове дослідження вбачаємо в розкритті особливостей використання проектної технології у навчальних магістерських програмах з підготовки педагогічних фахівців дошкільної освіти Німеччини.

Література:

1. Booth, C. The fiber project: One teacher's adventure toward emergent curriculum. *Young Children* 52 (5), – 1997.– S. 79-85
2. <http://www.hs-esslingen.de/hochschule/fakultaeten/soziale-arbeit-gesundheit-und-pflege/studiengaenge/bachelor/bachelor-of-arts-ba-bildung-und-erziehung-in-der-kindheit/infos-fuer-studierende/module>.
3. Sloane, M.W. All kinds of projects for your classroom. *Young Children* 54 (4), –1999.– S. 17-20
4. Textor, M.R. (2004): Projektarbeit - Kombination von Bildungsbereichen und ganzheitliche Kompetenzentwicklung. http://www.ifp-bayern.de/cmain/a_Bildungsplan_Hilfen/s_239
5. Textor, M.R. Projektarbeit im Kindergarten: Planung, Durchführung, Nachbereitung. Norderstedt: Books on Demand, 2. Aufl.,– 2009.
6. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання : науково-методичний посібник / І.Д. Бех. – К. : ІЗИН, 1998. – 204 с.
7. Пехота О.М. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: історія, теорія, організаційні вимоги // Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С.О.Сисоєва, А.М.Алексюк, П.М. Воловик, О.І. Кульчицька, Л.Є.Сігаєва, Я.В.Цехмістер та ін. / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502с.
8. Полат Е.С., Бухаркіна М.Ю., Мойсеєва М.В., Петров А.Е. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под.ред. Е.С.Полат. – М.: Издательский центр «Академия». – 2000. – С. 70–71.
9. Сисоєва С.О. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: метод проектів. Неперервна професійна освіта: теорія і практика //Науково-методичний журнал. – 2002. – Вип.1(5). – 230 с.

Автор розкриває сутність і значення педагогічної технології «проектна діяльність» у професійній підготовці майбутніх вихователів у ВНЗ Німеччини.

Ключові слова: проект, проектна робота, педагогічна технологія, підготовка вихователів, спецкурс.

Автор раскрывает суть и значение педагогической технологии «проектная деятельность» в профессиональной подготовке будущих воспитателей в вузах Германии.

The author studies an essence and meaning of such pedagogical technology as «project activity» in vocational university training of the future pre-school teachers in Germany.